

KÖZLEMÉNYEK

ARTNER Péter

NÉHÁNY MEGJEGYZÉS A VI. PARANCS ELLENI BŰNÖK KÁNONJOGI VONATKOZÁSÁIRÓL

Bár a világ egyre nagyobb teret enged a szexualitásnak, az egyház nem teheti meg, hogy ne nevezze bűnnek azt, ami az Isten törvényei alapján az. Hogy milyen esetben és mi számít ténylegesen bűnnek, annak az eldöntésére az *erkölcsstan* hivatott, a *kánonjog* feladata az, hogy ha egy ilyen bűn súlyosan megzavarja a közösség életét, azt megfelelően szankcionálja. Sajnos az utóbbi időben, főleg az Egyesült Államokban több olyan cselekedetről hallottunk, amikor papok kiskorúakat szexuálisan zaklattak. Ezzel párhuzamosan máshol is vannak olyan esetek, amikor bár a világi hatóságok által büntetőjogilag nem értékelhető módon, de klerikusok vagy szerzetesek követnek el visszaélést a Tízparancsolat hatodik parancsa ellen.

Az Egházi Törvénykönyvben öt olyan kánon van, amelyekben a hatodik parancs elleni bűnnel kapcsolatos szankciókat találunk:

- 977. kánon: (1378. k. 1. §) a hatodik parancs elleni bűnben a bűntárs feloldozása;
- 1387. kánon: a gyónónak a hatodik parancs elleni bűnre való csábítása;
- 1390. kánon: az 1387. kánonban leírtak egyházi hatóságnál tett hamis feljelentése;
- 1394. kánon: klerikusok vagy szerzetesek házassági kísérlete
- 1395. kánon: egyéb bűncselekmények a hatodik parancs ellen.

A hatodik parancs elleni bűnöket, mint különleges kötelezettségek elleni bűncselekményeket, az 1394. és 1395. kánon sorolja fel, jelen tanulmányunkban ezekkel foglalkozunk.

Alapvetően le kell szögezni, hogy nem minden elkövetett bűnt lehet az egyházon belül külső fórumon szankcionálni. Bár minden bűn, legyen az a legtitkosabb módon elkövetett is, nemcsak az Istent, hanem az egész egyházi közösséget is sérti, bíróságon csak a nyilvános büntetteket lehet tárgyalni. Ennek oka, hogy bármely emberi, belsőleg rossz cselekedet, amíg nem érinti a társadalmi (külső egyházi) rendet, nem tartozik a büntető hatalom hatáskörébe, vagyis nem minden bűn büntetendő cselekmény, de minden büntetendő cselekmény bűn.¹ Így mondhatjuk, hogy egy tisztán isteni törvény megsértése nem feltétlenül büntetendő cselekmény, de az 1399. kánon alapján egy megsértett erkölcsi törvényt is lehet szankcionálni. A 18. kánon tükrében szorosán kell értelmezni azt, hogy mi számít bűncse-

¹ STENSON, A., *Penalties in the New Code: the Role of the Confessor*, in *Jurist* 43 (1983) 413.
POSPISHIL, V.J., *Eastern Catholic Church Law*, 635.

lekménynek és mi nem. Konkrétan megfogalmazva, nem lehet valakit kánonjogi-lag büntetni azért, mert a 6. parancs ellen vétett, csak akkor, ha ez a tett olyan, ami-hez a kánonjog szankciót fűz.

Amikor egy ilyen jellegű bűncselekményt vizsgál az ordinárius, vagy az előze-tes vizsgálatot végző személy (1717. k. 1. §) meg kell győződnie arról, hogy való-ban az egyházi törvény külső megsértése történt-e meg, mivel az 1321. kánon csak ilyen esetben teszi lehetővé a büntetést. Nem lehet büntetni a titkos vagy alkalom-szerű bűnöket. A büntetés alapja a szokásszerűség illetve a botránkoztatás.²

Az ilyen jellegű ügyekkel kapcsolatban két szélsőséges álláspontot kell min-denképpen elkerülni: egyrészt azt, hogy az egyház nem foglalkozik az ilyen jelle-gű bűncselekményekkel vagy az elkövető pártjára áll; másrészt, hogy a megvá-dolt, vagy a cselekményt elkövető klerikusra azonnal, és szinte automatikusan a legsúlyosabb büntetést alkalmazza. Az egyházi joggyakorlatban nincs kötelezően kialakított metódus az ilyen jellegű bűncselekmények megfelelő kezelésére,³ bár számos publikáció jelent meg ebben a témában.

Az 1394. kánon alapján az a klerikus, aki – akár csak polgárilag is – házasságot kísérel meg, önmagától beálló felfüggesztésbe esik; ha figyelmeztetés után nem tér jó útra, és folytatja a botrány keltését, fokozatosan megfosztásokkal, sőt a kleri-kusi állapotból való elbocsátással is büntethető; a nem klerikus örökfogadalmas szerzetes pedig önmagától beálló egyházi tilalomba esik. Az önmagától beálló fel-függesztés az 1333. kánon 1. §-ában leírt összes hatás életbelépésével jár. Ezzel egyidejűleg a klerikus magánál a jognál fogva a cselekedet következményeként el van mozdítva a hivatalából (194. k), a szerzetest pedig elbocsátottnak kell tekinten-i az intézményből (694. k).

A bűncselekmény megvalósulásához szükséges, hogy meglegyen a valódi há-zasságkötéshez elegendő beleegyezés és valamilyen nyilvános házasságkötési forma. Ha ez nincs meg, vagy a beleegyezést kényszer alatt adták, illetve azt csak színlelték, ez a bűncselekmény nem jön létre. Ezt a bűncselekményt nős diakónus is elkövetheti, ha pl. felesége halála után engedély nélkül akar újra megházasod-ni.⁴ A házasságkötés megtörténte önmagában elegendő a büntetéshez. A házasság-kötés nem feltétlenül foglalja magában az együttélést, és nem szükséges, hogy az elhálás megtörténjen.⁵

Ennek a törvénynek az alapja az 1087-1088-as kánonok előírása, melyek sze-rint érvénytelenül kísérli meg a házasságot az, aki szent rendben van, vagy az, akit szerzetes intézményben tett nyilvános, örök tisztasági fogadalom kötelez. Míg a tisztaság olyan erkölcsi követelmény, amelyre minden krisztushívőnek törekednie kell, a celibátus, illetve a tisztasági fogadalom jogi kategória.⁶

² DE PAOLIS, V. – CITO, D., *Le sanzioni nella Chiesa*, Città del Vaticano 2001.² 360.

³ BEAL, J.P., *Doing What One Can: Canon Law and Clerical Sexual Misconduct*, in *Jurist* 52 (1992) 642-683, 643.

⁴ ERDŐ P., *Egyházjog* (Szent István Kézikönyvek 7), Budapest 2003. 662.

⁵ BÁNK J., *Kánoni jog*, II. Budapest 1960. 859.

⁶ PROVOST, J.H., *Offenses Against the Sixth Commandment: Toward a Canonical Analysis of Canon 1395*, in *Jurist* 55 (1995) 632-663, 650.

A büntető törvények szoros értelmezése miatt (vö.18. k.) szorosan kell értelmezni azt, hogy ki számít szerzetesnek: csak pápai vagy egyházmegyei jogú intézményhez tartozó örökfogadalmas szerzetes vonja magára az önmagától beálló egyházi tilalmat.⁷ Az intézetből való elbocsátás ténye azonban az ideiglenes fogadalmas tagra, vagy a világi intézmények vagy az apostoli élet társaságainak tagjaira is vonatkozik.⁸

A házasságot megkísérlő klerikus ezen túlmenően az 1044. kánon 3. pontja alapján szabálytalanság miatt nem gyakorolhatja a felvett rendeket, még akkor sem, ha őt házassági kötelék, szent rend vagy nyilvános, örök tisztasági fogadalom akadályozta a házasságkötésben, vagy az asszonyt kötötte érvényes házasság vagy ugyanilyen fogadalom. Az 1041. kánon 3. számában leírt szent rend felvételének tilalma a házasságot kötő vagy megkísérlő személyre beáll akkor, ha örökfogadalmas szerzetest akarnak felszentelni vagy egy diakónust szentelnének pappá, illetve papot püspökké.

Ha egy szerzetesi intézmény tagja házasságot köt vagy csak polgárilag megkísérel, magánál a ténynél fogva elbocsátottnak kell tekinteni a rendből. (695. k.) Az elbocsátással megszűnnek a fogadalmak, valamint az abból fakadó jogok és kötelezettségek is, így a tisztasági fogadalom is. Vagyis egy polgári házasságkötési kísérlet után az ilyen tag felszabadul a fogadalom alól. Így, ha nem klerikus, egyháziilag házasságot köthet, bár, ha pápai vagy egyházmegyei jogú intézményhez tartozó örökfogadalmas szerzetesről van szó, és a polgári kötéssel önmagától beálló egyházi tilalmat vont magára, az egyházi házasság, noha érvényes lesz, nem megengedett.⁹ Amennyiben egy klerikus vagy örökfogadalmas szerzetes kísérel meg kánoni házasságkötést, akkor az 1379. kánon alapján a szentségkiszolgáltatás színlelésének bűncselekményét is elköveti.¹⁰

A bűncselekményben együttműködő személy, azaz, akivel a klerikus vagy a szerzetes házasságot köt, az 1329. kánon alapján szintén büntethető. Ha klerikussal kísérelte meg a házasságot, akkor ez büntetés utólag kimondandó. A nem klerikus szerzetessel házasságot megkísérlő személyre pedig vonatkozik a szerzetesre kiszabandó önmagától beálló egyházi tilalom.¹¹ A büntásra viszont csak akkor vonatkozik a büntetés, ha az katolikus és megvolt benne a bűncselekmény elkövetésének szándéka, vagyis ha tudta, hogy olyan személlyel köt házasságot, akivel ez nem lenne szabad.¹²

Különleges helyzet áll fenn abban az esetben, ha egy pap polgári házasságot köt. Ilyenkor az 1394-es kánon alapján önmagától beálló felfüggesztésbe esik, valamint a 1044. kánon 1. § 3. pontja szerint szabálytalanság miatt nem gyakorolhat-

⁷ ERDŐ P., *Egyházjog*, 662.

⁸ WOESTMAN, W.H., *Ecclesiastical sanctions and the penal process*, Ottawa 2000. 143.

⁹ ERDŐ P., *Egyházjog*, 664.

¹⁰ DE PAOLIS, V. – CITO, D., *Le sanzioni nella Chiesa*, 357.

¹¹ WOESTMAN, W.H., *Ecclesiastical sanctions and the penal process*, 40.

¹² ERDŐ P., *Egyházjog*, 664.

ja a felvett rendeket. Azonban ha erről a házasságkötésről az illetékes hatóságok nem értesülnek, vagyis nincs, aki a felfüggesztést és a szabálytalanságot kinyilvánítsa, akkor az 1335. kánon alapján a felfüggesztéssel járó tilalmak megtartási kötelezettsége felfüggesztődik, ha egy hívő kéri a szentséget, a szentelményt vagy a kormányzati intézkedés meghozatalát, amit bármely megfelelő okból kérhet. Továbbá az 1352. kánon 2. §-a alapján annak az önmagától beálló büntetésnek a megtartási kötelezettsége, amelyet nem nyilvánítottak ki, és nem is közismert azon a helyen, ahol az elkövető tartózkodik, annyiban függesztődik fel egészen vagy részben, amennyiben a tettes nem tudja megtartani azt súlyos botrány vagy becsületvesztés veszélye nélkül. Gyakorlatilag ugyanezt írja elő az 1048. kánon is, mely szerint, ha súlyos kár vagy becsületvesztés veszélye fenyeget, gyakorolhatja a rendet az, akit szabálytalanság gátol rendjének gyakorlásában.¹³ Hogy erre lehetőség van, azt a 213. kánonban leírt, a krisztushívőknek a lelki javak iránti joga teszi lehetővé. Az ilyen jellegű cselekedet azonban természetesen nem megengedett.

Az 1395. kánon 1. §-a szerint az ágyas (concupinatus) vagy a hatodik parancsolat elleni más külső bűnben botrányosan kitartó klerikus felfüggesztéssel büntetendő, amihez, ha a büntetendő cselekményben figyelmeztetés után továbbra is megmarad, fokozatosan más büntetések is hozzáadhatók, még akár a klerikusi állapotról való elbocsátás is. Ha ugyanezt szerzetes követi el, a 695. kánon 1. §-a alapján el kell bocsátani az intézményből. Ez a kötelezettség nemcsak a szorosan vett szerzetesekre (ld. fent), és nem csak az örökfogadalmásokra vonatkozik.

Ágyasságon a különböző nemű személyek tartós, házasságon kívüli nemi kapcsolatát (modo uxorio) értjük. Ehhez nem szükséges az, hogy ez a kapcsolat nyilvános legyen, elég ha az titkos.¹⁴ Az ágyasság tényállása úgy is megvalósulhat, hogy ha az elkövetők nem egy fedél alatt laknak.¹⁵

Hogy mi számít a kánonban leírt, „hatodik parancs elleni bűnnek”, azt a Codex nem határozza meg általánosságban. Míg az ágyasság csak ellenkező nemű személlyel valósulhat meg, a hatodik parancs elleni egyéb bűncselekményt azonos neművel is el lehet követni (homoszexualitás).¹⁶ Lehet továbbá a cselekedet természetes és természetellenes is, sőt, adott esetben a szexuális zaklatás is megvalósítja a tényállást.¹⁷ A Hittani Kongregáció egy döntése értelmében a hatodik parancs külső és objektíve súlyos megszegése számít büntetendő cselekménynek.¹⁸ Az ilyen esetek vizsgálatánál azt is vizsgálni kell, hogy a cselekedet egyszeri, szo-

¹³ DE PAOLIS, V., *Irregolarità e sanzioni penali*, in *Periodica* 88 (1999) 689-724, 718-720. *Communicationes*, 29 (1997) 17-18.

¹⁴ DE PAOLIS, V., *Delitti contro il sesto comandamento*, in *Periodica* 82 (1993) 293-316, 300.

¹⁵ WOESTMAN, W.H., *Ecclesiastical sanctions and the penal process*, 144.

¹⁶ PROVOST, J.H., *Offenses Against the Sixth Commandment: Toward a Canonical Analysis of Canon 1395*, in *Jurist* 55 (1995) 655.

¹⁷ DE PAOLIS, V. – CITO, D., *Le sanzioni nella Chiesa*, 360.

¹⁸ CONGREGATIO DE DOCTRINA FIDEI, *De quibusdam quaestionibus ad sexalem athicam spectantibus*, in *AAS* 68 (1976) 77-96, n. 10.

kásszerű vagy állapotszerű volt-e. Így például ha egy ordinárius tudomást szerez egy papjának „egyéjszakás” tettéről, amit felnőtt korúval követett el, nem volt erőszak, nem áll fenn az ágyasság esete, nem notórius elkövetőről van szó, nincs botrányveszély, akkor nem kell büntetőeljárást indítania. Azonban ez tipikusan olyan eset, amikor az ordinárius az 1339. kánon szerint büntető óvintézkedést, figyelemztetést vagy dorgálást alkalmazhat.

A „botrány” szó szakkifejezésként szerepel az egyházi büntetések kiszabása kapcsán. Nincs pontosan meghatározva, hogy mit kell botrányon érteni. Egyes megfogalmazások szerint a botrány a közösséget ért jelentős sérelem.¹⁹ Más megfogalmazásban a botrány a közösség azon viselkedése, ami megütközésben nyilvánul meg.²⁰ Botrány lehet az a cselekedet, amely másokban lelki kárt okoz. A botrány nem addig tart, mint ameddig az azt kiváltó cselekedetnek az elkövetése.²¹

A kánon 2. §-a szerint ha egy klerikus másképpen követett el büntetendő cselekményt a hatodik parancsolat ellen, és azt erőszakkal, fenyegetéssel, nyilvánosan vagy tizenhét éven aluli kiskorúval követte el, megfelelő büntetéssel kell büntetni, sőt a klerikusi állapotból is elbocsátható. Ha egy szerzetesi intézmény tagja követi el a felsorolt bűncselekmények valamelyikét, az előjáró elbocsáthatja az intézményből, de nem köteles, ha úgy véli, hogy más módon is lehet gondoskodni az illető megjavításáról, az igazságosság helyreállításáról és a botrány elhárításáról (695. k. 1. §).

Az 1395. kánon 2. §-a a 16 éves kor alatti fiatalok rovására elkövetett szexuális bűncselekményt rendeli büntetni. Azonban 2001. május 18-án a Hittani Kongregáció kibocsátotta az „*Epistula a Congregatione pro Doctrina fidei missa ad totius Catholicae Ecclesiae Episcopos aliosque ordinarios et Hierarchas interesse habentes: de delictis gravioribus eidem Congregatoine pro Doctrina fidei reservatis*” dokumentumát²², amely a 16 éves életkort 18 évre emelte fel. Ezen új rendelkezés alkalmazásával kapcsolatban felvetődött a probléma, amit az 1313. kánon 1. §-a ír, hogy ha a büntetendő cselekmény elkövetése után a törvény megváltozik, a tettes számára kedvezőbb törvényt kell alkalmazni. Az illetékes hatóságoktól jött törvényt magyarázat szerint jelen esetben ennek a kánonnak az előírásai nem alkalmazhatók.²³

Az 1395. kánon 2. §-ában leírt cselekedet nem kell, hogy bevégzett aktus, vagy a polgári törvények szerint is megítélhető eset legyen. Elegendő, hogy a hatodik parancs objektíve súlyos, külső megsértését valósítsa meg. Amennyiben kétséges, hogy megtörtént-e a fent említett büntetendő cselekedet, a bíróságnak az erkölcs- teológusok véleményét kell figyelembe venni, vagy szakértőt meghallgatni.²⁴

¹⁹ GREEN, T.J., *Penal Law: A Review of selected Themes*, in *Jurist* 50 (1990) 221-256, 229.

²⁰ McDONOUGH, E., *Sanctions in the 1983 Code: Purpose and procedures; progress and problems*, CLSA 52 (1990) 206-221, 206.

²¹ LÜDICKE, K., *Münsterischer Kommentar zum Codex Iuris Canonici*, Essen 1985kk. 1341/3.

²² AAS 93 (2001) 785-788.

²³ INGELS, G., *Dismissal from the Clerical State: An Examination of the Penal Process*, in *Studia Canonica* 33 (1999) 169-212, 185.

Ha az ordinárius úgy ítéli meg, hogy az adott bűncselekmény szankcionálására eljárást kell kezdeményeznie, akkor mindenképpen ragaszkodnia kell, az érvénytelenség terhe mellett, az eljárásokkal kapcsolatos kánonokhoz. Nem szabad figyelmen kívül hagyni, hogy a kánonjogban is ártatlannak kell vélelmezni a vádlottat addig, amíg a bűnössége be nem bizonyosodott.

Akármilyen súlyos bünt követett is el a klerikus, nem lehet őt a klerikus államból elbocsátani, csak ha az olyan bűncselekmény, amelynek a lehetséges szankciói között ez is szerepel. A jelen tanulmányban tárgyalt esetek mindegyikében (1394-1395. kk.) ez elméletileg kiszabható, de csak bírói úton, és csak legálább három bíróból álló testület mondhatja ki. (1425. k. 1. §. 2. sz.)

A büntetés alkalmazása esetén figyelembe kell venni az esetleges elévülést is. Az elévülési idő akkor kezdődik, amikor a bűncselekményt elkövették, ha egyszerű bűncselekmény volt, ha szokásszerű, akkor az utolsó elkövetés napjától, ha állapotszerű, akkor az állapot megszűnésének napjától számít az elévülés. Szokásszerűnek akkor nevezünk egy bűncselekményt, ha törvény a cselekedet elkövetőjének több, ismételt, ugyanolyan magatartását egyetlen bűncselekménynek tekinti. Ilyen lehet pl. a klerikusok tiltott üzleti tevékenysége (1392. k.). Állapotszerű a bűncselekmény, ha folyamatosan, hosszabb ideig tart, pl. az ágyasság esete. A fent említett dokumentum módosította a kiskorúak rovására elkövetett szexuális visszaélés idejét, azt 10 évben határozta meg, ami akkor kezdődik, amikor a sértett betölti a 18. életévét.

Sok esetben, főleg az itt említettekben, felvetődhet a beszámíthatatlanság kérdése. Vajon az ilyen visszaéléseknél mennyire befolyásolja az illető magatartását az esetleges beszámíthatatlanság, annak csökkenése vagy megszűnése? Az Apostoli Szigetúra alapvetően elveti azt a véleményt, hogy ha pszichikai zavarok súlyosan megakadályozzák a vétkes klerikus beszámíthatóságát, és ez számára mentő körülményt jelent.²⁵ Előfordulhatnak olyan esetek, amikor a beszámíthatóság nem kérdőjelezhető meg, de a cselekedet alapján bebizonyosodik az illető szolgálatra való alkalmatlansága (pl. pedofília, ephebofília).²⁶ Amennyiben a vizsgálat eredményeképpen az ordinárius arra a meglátásra jut, hogy komolyan feltételezhető, hogy az elkövető pszichés okok miatt alkalmatlan a szolgálat végzésére, akkor az 1044. kánon 2. § 2-a alapján szakértő meghallgatása után eltilthatja az illetőt a rendek gyakorlásától. Pszichés okként megjelenhetnek olyan problémák is, amiket alkohol vagy kábítószeres rendszeres fogyasztása válthat ki. Ez azonban nem jelenti azt, hogy egy pap, aki ilyen szereket fogyaszt, automatikusan alkalmatlanná válik a szent szolgálatra.²⁷ Lehetséges azonban, hogy az illető a bűncse-

²⁴ ARRÚ, C., *Natura e finelità dei rimedi penali e delle penitente con particolare riguardo ai provvedimenti cautelauri urgenti nel caso di accuse odiose nei confronti di ministri sacri*, (Excerptum thesaurus ad Doctorandum in Iure Canonico, Pontificia Università Lateranense), Roma 2002. 45.

²⁵ DANEELS, F., *Alcune osservazioni sul processo penale canonico e la sua efficacia*, előadás, elhangzott: „*Questioni Attuali sul Diritto Penale*”, PPKE-KJPI, VI. tanulmányi nap, Budapest, 2004. február 9.

²⁶ DE PAOLIS, V., *Irregolarità e sanzioni penali*, in *Periodica* 88 (1999) 705.

lekményt ilyen szerek hatása alatt követte el, ezekben az esetekben a büntetethez vezető körülményeket is figyelembe kell venni. Mérsékelni kell ugyanis a büntetést, vagy vezeklést kell helyette alkalmazni, ha a büntetendő cselekményt olyan követte el, aki értelme használatával részegség vagy más hasonló lelki zavar miatt nem rendelkezett, és ebben ő volt a hibás. Ha olyan súlyos szenvedély hevében követte el a cselekményt, hogy azt nem előzte és nem is akadályozta meg teljesen a lélek mérlegelése és az akarat beleegyezése, feltéve, hogy a szenvedélyt nem szándékosan keltette fel vagy táplálta az elkövető. (1324. k. 1.§ 2-3.) A vaskos, hanyag, vagy szándékos tudatlanságot azonban nem lehet figyelembe venni, sem pedig a részegséget vagy más lelki zavart, amelyet mesterségesen kerestek a büntetendő cselekmény elkövetése vagy mentése érdekében, továbbá azt a szenvedélyt sem, amelyet az illető szándékosan keltett vagy táplált magában. (1325. k.)

A fentebb említett az esetekben az ordinárius rehabilitációs kezelésre küldheti a személyt, sőt ezt akár kánoni büntetés terhe alatt is előírhatja. Ha a kezelés eredményes volt, és az ordinárius a megfelelő konzultáció után úgy ítéli, hogy már nem állnak fenn azok a körülmények, amik miatt alkalmatlanná vált, akkor visszaveheti az aktív szolgálatba. Semmilyen terápia sem garantálja azonban azt, hogy az illető nem fogja újra elkövetni a bűncselekményt.²⁸ Az alkoholizmushoz hasonlóan ugyanis a pedofília sem gyógyítható, csak megfelelő kezeléssel és felügyelettel ellenőrzés alatt lehet tartani az ilyen embert, segítve őt abban, hogy ne botoljon el.²⁹

Tilos az előjárók részéről a személy belső lelki világába pszichiátriai vizsgálatot behatolni és az (elő)életét vizsgálni az illető előzetes, kifejezett és szabadon adott beleegyezése nélkül. Ugyanígy nem alkalmazhatják ezt a módszert az előjárók a szemináriumba vagy szerzetesi intézetbe való felvétel előtt.³⁰ Azonban amint azt a Kléruskongregáció megjegyzi, azokat az információkat nem kell kizárni az eljárásból, amiket a pszichológiai vizsgálat a vádlott együttműködésével állapított meg.³¹

Az ilyen jellegű pszichés vizsgálat problémájának komolyságát úgy lehet világosan látni, hogy ezt az egyik oldalról lehet a büntetőeljárás részeként értékelni, amelyből következhet az eljárás megindítása, melyben az ordinárius a kormányzati hatalmát gyakorolja. Másik oldalról pedig a főpásztor feladata, hogy egy beteg paptestvéréről felelősségteljes módon gondoskodjon, abban a reményben, hogy egyszer még visszatérhet a papi szolgálatba.

²⁷ LAGGES, P.R., *The Use of Canon 1044, § 2, 2° in the Removal of Parish Priests*, in: *Studia Canonica* 30 (1996) 31-69, 51.

²⁸ BEAL, J.P., *At the Crossroads of Two Laws Some Reflections on the Influence of Secular Law on the Church's Response to Clergy Sexual Abuse in the United States*, in *Louvain Studies* 25 (2000) 108.

²⁹ DOYLE, T.P., *The Canonical Rights of Priests Accused of Sexual Abuse*, in *Studia Canonica* 24 (1990) 354.

³⁰ *Vatikáni Államtitkárság*, 1976, augusztus 6. PN 311.157.

³¹ Prot. no. 980000025.

Sosem szabad elfelejteni, hogy egy-egy bűncselekménynek összetett háttere van: lelki, pszichés, orvosi okai, az emberekkel való kapcsolatokra gyakorolt hatásai („PR” Public Relationship), továbbá kánonjogi és esetleg civiljogi következményei. Figyelni kell továbbá arra is, hogy míg egy bűncselekmény jogi oldalát vizsgálják, nehogy a pasztorális-lelki oldal háttérbe szoruljon.³² Sok esetben előfordul, hogy egy-egy bűncselekmény nem önmagában a probléma, hanem más problémák következménye.³³ Így egy ilyen bűncselekménynek a szankcionálása még nem jelent megoldást a tényleges problémára. Ilyenkor más, gyógyító terápiák alkalmazása jobban segítheti a bűnös megjavítását, meggyógyítását, mint egy szoros értelemben vett büntetés.³⁴ Egyik részről pl. célszerű elhelyezni egy papot arról a plébániáról (eltávolítani abból a közösségből), ahol ilyen életet folytat és esetleg botrányt okoz, másrészt viszont ez nem jelent feltétlenül megoldást, hiszen elképzelhető, hogy az új helyén szintén elköveti a cselekményt, és ott is megütközést kelt. Valamint, ha a már fentebb jelzett pszichés-lelki problémák állnak a tett háttérében, azok nem szűnnek meg egy ilyen helyezéssel, sőt, adott esetben még súlyosbodhatnak is. Bár a felügyeletnek, a vigilantia-nak az intézményét a hatályos Codex nem ismeri, mégis bizonyos esetekben szükséges lehet egy ilyen jogintézménynek a létrehozása, ha arról van szó, hogy egy vétkes életű klerikust el kell távolítani abból a körből, ahol botrányt okozott vagy okozhat, és ezt a távolmaradást ellenőrizni és elősegíteni kell. Használható továbbá az előzetes vizsgálat során is, amikor egy személyt kijelölnek arra, hogy figyelje a megvádolt személy életvitelét, akár úgy is, hogy oda költözik a plébániára.³⁵

Amikor a klerikusra felfüggesztést szabnak ki, azzal nem veszíti el a hivatallal járó lakhatási jogát 1333. kánon 3. §. 2. pontja alapján, vagyis egy felfüggesztett klerikusnak nem kell elhagynia azt a helyet, ahol addig tartózkodott; ilyen megfosztásra, illetve eltiltásra csak az 1336. kánon 1. § 1. pontjában leírt jóvátévő büntetéssel van lehetőség.³⁶ Egy paranccsal azonban meg lehet tiltani számára, hogy olyan környezetben legyen, vagy olyan személyekkel találkozzon, akikkel a szexuális visszaélés megvalósítható.

Amennyiben ezek a büntetések nem vezetnek eredményre, akkor fokozatosan lehet egyre súlyosabbakat kiszabni, még a klerikusi állapotból való elbocsátást is. A különféle lépések megtételével kapcsolatban fontos az írásbeliség abból a célból, hogy később, akár a polgári, akár a magasabb egyházi hatóságok felé bizonyítható legyen, hogy megfelelő eljárást alkalmaztak.

Ha a hatodik parancs elleni bűn olyan, ami a polgári hatóságok szerint is büntendő, az 1344. kánon 2. száma alapján a bíró lelkiismerete és józan belátása sze-

³² MORRISEY, F.G., *Procedures to Be Applied in Case of Alleged Sexual Misconduct by a Priest*, in *Studia Canonica* 26 (1992) 43-44.

³³ Uo. 53.

³⁴ ERDŐ P., *Il processo canonico penale amministrativo mezzi possibili dell'efficacia del sistema penale canonico (Questioni fondamentali e preliminari)*, in *Ius Ecclesiae* 12 (2000) 788.

³⁵ BEAL, J.P., *Doing What One Can: Canon Law and Clerical Sexual Misconduct*, 665.

³⁶ DOYLE, T.P., *The Canonical Rights of Priests Accused of Sexual Abuse*, 342.

rint jogosult a büntetés kimondásától tartózkodni vagy enyhébb büntetést kimondani, illetve vezeklést alkalmazni, ha az illetőt polgári hatóság eléggé megbüntette, vagy előreláthatólag eléggé meg fogja büntetni.

A klerikusok elleni, főleg a kiskorúak zaklatása miatti feljelentések legnagyobb részében bebizonyosodott, hogy annak semmi alapja sincs. Egy ilyen megvádolt klerikus jövőbeni szolgálata azonban eleve kudarcra van ítélve, függetlenül attól, hogy bűnös-e vagy sem.³⁷ Éppen ezért szükséges lenne, hogy az 1390. kánonhoz hasonló módon, a feljelentés ne csak akkor legyen büntetendő, ha azt az egyházi hatóságok előtt tették.

Az egyház nem szívesen mond ki büntetést, különösen azok ellen nem, akik mint szent szolgálattevők, életüket az Isten és az egyház szolgálatára szentelték. Még akkor is, ha úgy tűnik, hogy az ilyen elkövető megjavulására nincs remény, vagy akár el is hagyta a szolgálatát, a püspöknek követnie kell a megfelelő előírásokat,³⁸ hogy a illetőről, továbbá a köz javáról a lehető legnagyobb mértékben gondoskodjon.

³⁷ BEAL, J.P., *Doing What One Can: Canon Law and Clerical Sexual Misconduct*, 635.

³⁸ POSPISHIL, V.J., *Eastern Catholic Church Law*, Brooklyn, NY. 1993. 642.